

Sarp Kalkan¹

Politika Analisti, Ekonomi Etütleri

Ayşegül Dinççağ²

Araştırmacı, Ekonomi Etütleri

Büyüme Rakamları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme

Uzun zamandır merakla beklenen 2010 yılı büyüme rakamlarının açıklanmasıyla birlikte, Türkiye'nin 2008'in ortasında başlayan küresel krizden çıkışı da tescillenmiş oldu. 2009'da yüzde 4,7 daralan Türkiye ekonomisi, 2010'da yüzde 8,9'luk büyüme performansı ile çok önemli bir başarıya imza attı. Türkiye, böylece hem en hızlı daralan hem de en hızlı büyüyen ülkeler arasında yerini aldı. 2009'da en hızlı daralan onuncu ekonomi olurken, 2010'da Singapur, Tayvan, Çin ve Arjantin'in ardından en hızlı büyüyen 5. ekonomi oldu.

Tablo 1. En hızlı daralan ve büyüyen ekonomiler³

2009'da En Hızlı Daralan İlk 10 Ekonomi		2010'da En Hızlı Büyüyen İlk 10 Ekonomi	
Finlandiya	-8.3%	Singapur	14.5%
Rusya	-7.9%	Tayvan	10.8%
Macaristan	-6.7%	Çin	10.3%
Meksika	-6.5%	Arjantin	9.1%
Japonya	-6.3%	Türkiye	8.9%
Danimarka	-5.2%	Hindistan	8.6%
İsveç	-5.1%	Tayland	7.8%
İtalya	-5.1%	Brezilya	7.5%
İngiltere	-5.0%	Malezya	7.2%
Türkiye	-4.7%	Hong Kong	6.9%

Kaynak: EIU, CIA Factbook ve TEPAV Hesaplamaları

Bu politika notu, Türkiye'nin üretim ve ihracatındaki toparlanmayı diğer ülkelerle karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Yapılan analizde Türkiye, üretimdeki, yani Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)'daki toparlanma açısından rakip ülkeler arasında ön sıralarda yer almıştır.

¹ <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/34/Sarp+Kalkan>

² <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1114/Aysegul+Dinccag>

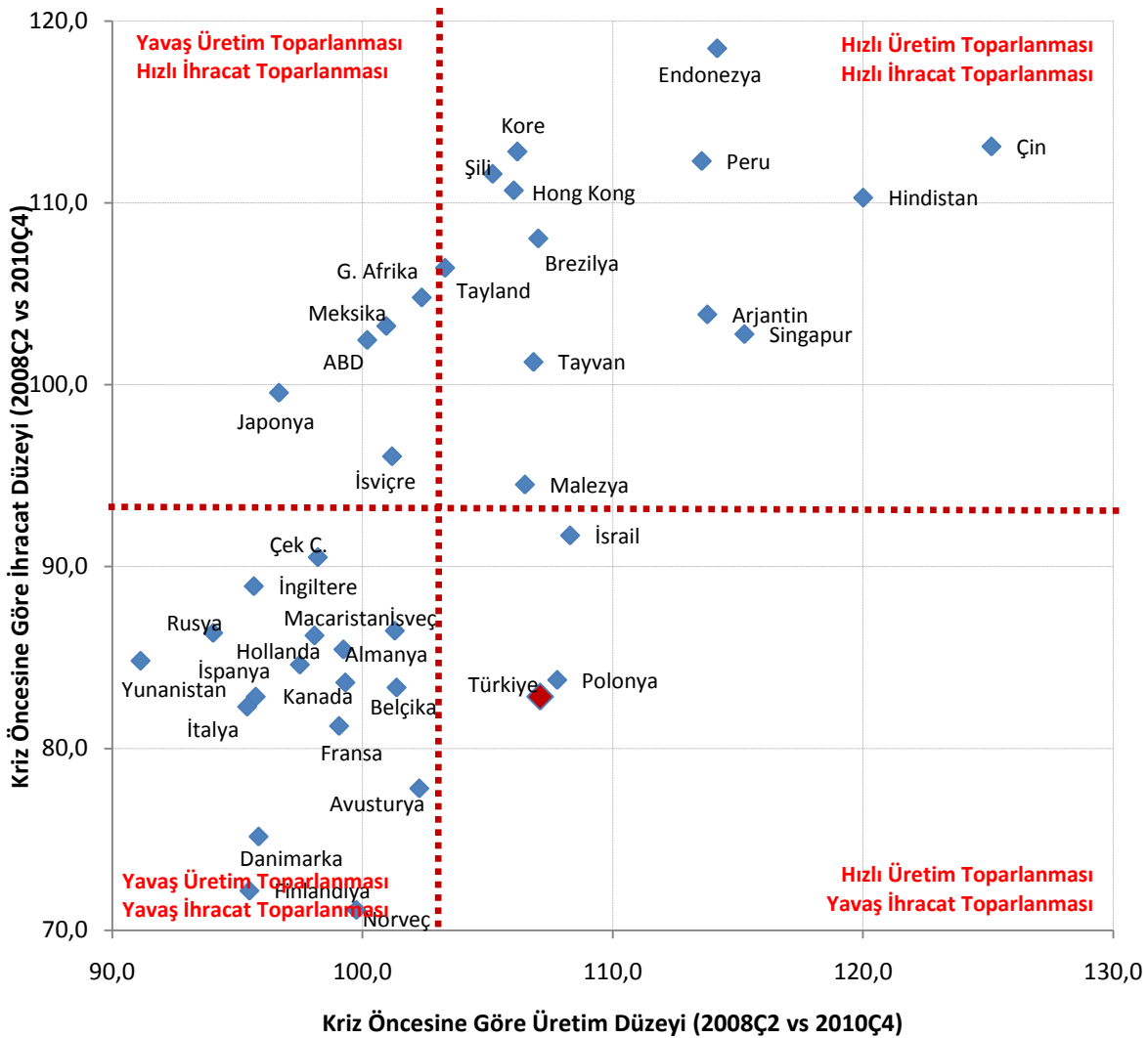
³ Bu nottaki tüm karşılaştırmalı analizler küresel üretimin (GSYİH) yüzde 91'ini, küresel ticaretin ise yüzde 86'sını gerçekleştiren 40 ülke için yapılmıştır. Analizde yer alan ülkeler: ABD, Almanya, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Çek C., Çin, Danimarka, Endonezya, Finlandiya, Fransa, G. Afrika, G. Kore, Hindistan, Hollanda, Hong Kong, İngiltere, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Japonya, Kanada, Macaristan, Malezya, Meksika, Norveç, Peru, Polonya, Rusya, Singapur, Şili, Tayland, Tayvan, Türkiye, Venezuela, Yunanistan.

İhracatın toparlanma sürecine bakıldığında ise, büyüme performansı kadar olumlu bir tablo ortaya çıkmamaktadır. Türkiye toplam ihracatta halen kriz öncesi düzeyine ulaşamamış, bunun temel nedeni de başta Avrupa ülkeleri olmak üzere Türkiye'nin ana ihracat pazarlarının toparlanamaması olmuştur.

İç tüketime dayalı büyüme

Türkiye'nin kriz performansının doğru değerlendirilebilmesi için üretim ve ihracattaki toparlanma süreçlerinin dünyadaki diğer önemli ülkelerle karşılaştırılmasında fayda vardır. Şekil 1'de küresel üretimin yüzde 91'ini ve küresel ticaretin ise yüzde 85'ini gerçekleştiren 40 ülkenin krizden toparlanma performansı karşılaştırılmıştır. Buna göre, 2010 sonu itibarıyla Türkiye'nin GSYİH'sı kriz öncesinin⁴ yüzde 7,1 üzerine çıkmış ve 107,1'e ulaşmıştır. Türkiye, bu performansı ile 40 ülke arasında 9. sırada yer almıştır.

Şekil 1. Kriz Öncesine Göre 2010'un Son Çeyreğinde Üretim ve İhracatın Düzeyi (Mevsimsellikten arındırılmış seriler 2008Ç2=100 alınarak endekslenmiştir)

Kaynak: DTÖ, TÜİK, EIU ve TEPAV Hesaplamaları

⁴ Ülkelerin kriz öncesinde üretimlerinin tepe noktaları 2008'in birinci çeyreği ile üçüncü çeyreği arasında farklılaşmaktadır. Bu nedenle ortalama kriz öncesi üretim düzeyi olarak 2008 ikinci çeyrek kullanılmıştır.

İhracat performansımız ise farklı bir tablo ortaya koymuştur. 2010'un son çeyreği itibarıyla ihracat halen kriz öncesi düzeyini yakalayamamış, 2008'in ikinci çeyreğindeki değerinin yüzde 82,8'ine ulaşabilmiştir. Türkiye, ihracat performansı açısından 40 ülke arasında 33. sırada yer almış, ihracat performansı açısından bazı Avrupa ülkelerinin dahi gerisinde kalmıştır.

Böylece Türkiye, Şekil 1'de üretimdeki toparlanmaya rağmen yüksek büyüme ve ihracat artışını gösteren sağ üst bölgede yer alamamıştır. Düşük büyüme ve ihracat artışı bölgesindeki (sol alt) Avrupa ülkeleri ve Rusya'nın performansından olumsuz etkilenen Türkiye, bölgesindeki diğer yüksek büyüme performansı gösteren Polonya ve İsrail ile birlikte sağ alt bölgede yer alabilmiştir. Bir başka deyişle krizden toparlanma süreci Türkiye açısından iç tüketime dayalı olarak gerçekleşmiştir.

Büyüme Performansına Göre Ülke Gruplarının Toparlanma Seyri

Performansını karşılaştırdığımız 40 ülke, toparlanma dönemindeki büyüme performanslarına göre gruplandığında ortaya dört grup çıkmaktadır. Bu ülke grupları, Tablo 2'de gösterilmektedir. İlk grup, ekonomileri krize rağmen büyümeye devam eden ülkelerdir. İkinci grup, krizden hızlı toparlanarak GSYİH'larını kriz öncesi düzeyinin üstüne çıkarmış ülkeler, üçüncü grup ise daha yavaş toparlanarak kriz öncesi düzeyini ancak yakalayabilmiş ($\pm\%2$) ülkelerdir. Son grup ise, ekonomileri halen toparlanamamış olanlardır. Buna göre Türkiye, hızlı toparlanan ülkeler arasında yer almıştır.

Şekil 2'de aynı ülke gruplarının kriz süresince ortalama üretim düzeyleri karşılaştırılmaktadır. Buna göre Türkiye ekonomisi, kriz döneminde ciddi bir küçülme yaşamış, hatta toparlanamayanların da daha altında bir performans göstermiştir. Ancak daha sonraki dönemde hızla toparlanmayı başarmıştır. Şekilde de görüldüğü gibi, 2010'un ikinci çeyreğinden itibaren üretim kriz öncesi düzeyini geçerek oldukça olumlu bir tablo çizmiştir. Yeni açıklanan 2010 dördüncü çeyrek büyümesiyle Türkiye, hızlı toparlanan ülkelerin ortalama üretim düzeyini yakalamıştır.

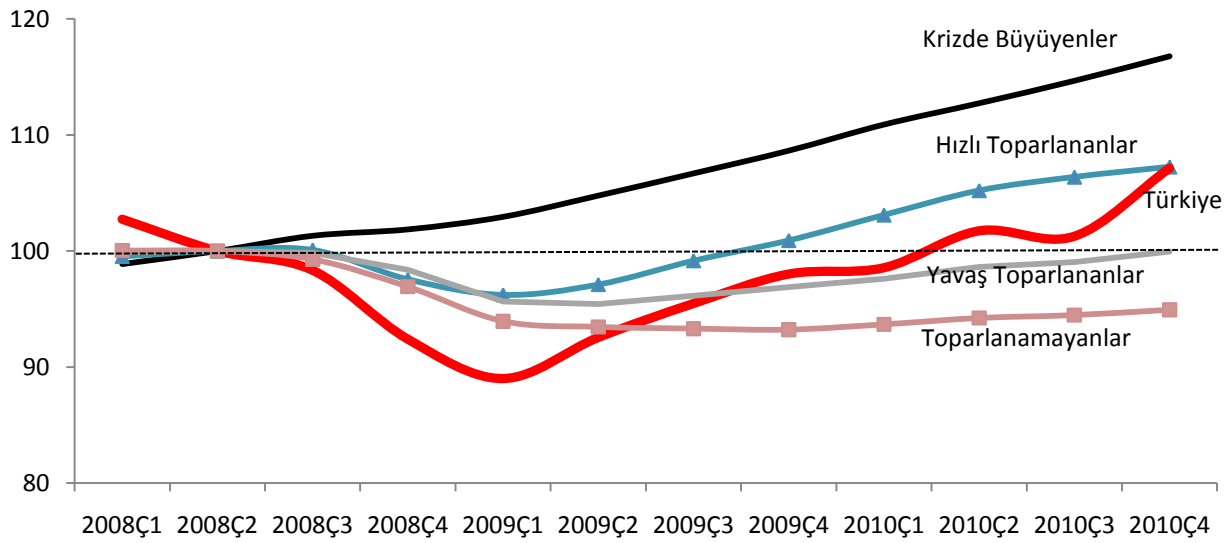
Tablo 2. Büyüme performansına göre ülke kategorileri

Krizde Büyüyenler	Hızlı Toparlananlar	Yavaş Toparlananlar	Toparlanamayanlar
Çin	Singapur	Kanada	Rusya
Hindistan	Arjantin	İsveç	Japonya
Endonezya	Peru	İsviçre	Danimarka
Polonya	İsrail	Meksika	İspanya
	Türkiye	ABD	İngiltere
	Brezilya	Norveç	Finlandiya
	Tayvan	Belçika	İtalya
	Malezya	Almanya	Venezuela
	Kore	Fransa	Macaristan
	Hong Kong	Çek C.	Yunanistan
	Şili	Hollanda	
	Avustralya		
	Tayland		
	G. Afrika		
	Avusturya		

Aynı ülke grupları ihracat performanslarına göre incelendiğinde ise, gruplar arasında daha belirgin bir ayrışma görülmektedir. Krizde büyüyen ve hızlı toparlanan ülkeler, ihracatlarını da kriz öncesi düzeyine yükseltmeyi başarmışlardır. Ancak, diğer ülkeler halen kriz öncesi ihracat düzeylerini yakalayamamıştır. Türkiye'nin buradaki durumu oldukça ilginçtir. Türkiye, büyüme performansına göre hızlı toparlanan ülkeler arasında yer almasına rağmen, ihracata bakıldığında toparlanamayan ülkelere benzer bir seyir izlediği gözlenmektedir. Şekil 3'e göre Türkiye'nin ihracatı halen kriz öncesi düzeyinin altında seyretmektedir.

Şekil 2. Krizde ülke gruplarının ve Türkiye'nin çeyreklik üretim düzeyi

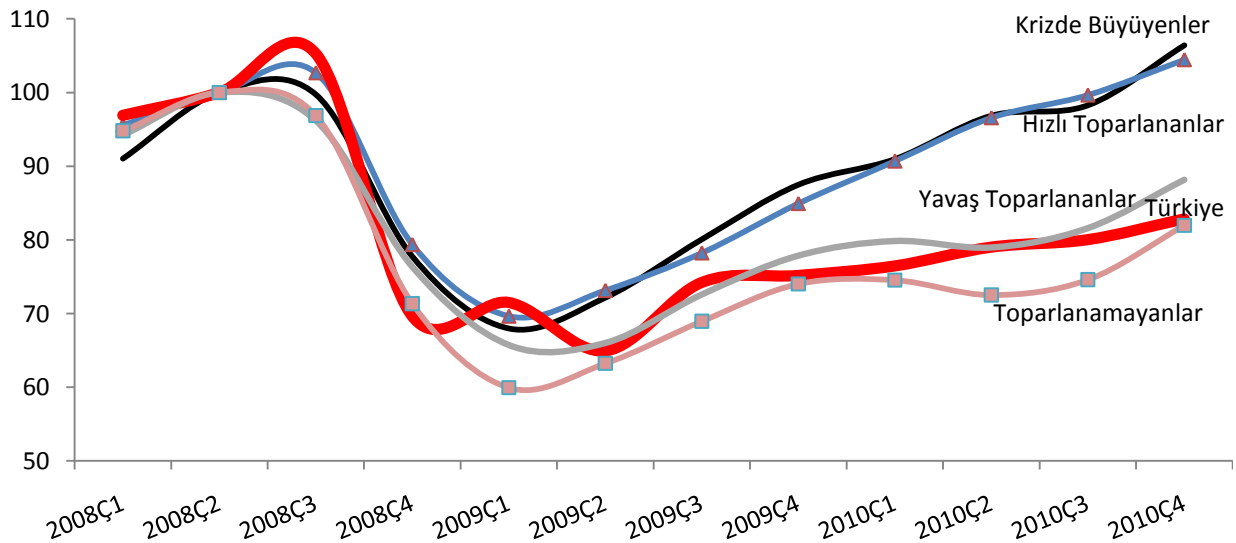
(Mevsimsellikten arındırılmış seriler 2008Ç2=100 alınarak endekslenmiştir)

Kaynak: TÜİK, EIU ve TEPAV Hesaplamaları

Şekil 3. Krizde ülke gruplarının ve Türkiye'nin çeyreklik ihracat düzeyi

(Mevsimsellikten arındırılmış seriler 2008Ç2=100 alınarak endekslenmiştir)

Kaynak: DTÖ, TÜİK ve TEPAV Hesaplamaları

Türkiye, Polonya'nın ardından Avrupa'nın en başarılı ülkesidir

Türkiye, analiz edilen 40 ülke arasında etkileyici bir büyüme performansı sergilemektedir. Türkiye'nin 2009'da en hızlı daralan 10. ekonomi, 2010'da ise en hızlı toparlanan 5. ekonomi olması son derece önemlidir. Bu Türkiye ekonomisinin iç pazarının ne kadar önemli olduğunu ve adaptasyon kabiliyetinin yükseldiğini bir kez daha kanıtlamaktadır.

Bu dönemde yüksek büyümeyi ve ihracat artışını sağlayabilen Çin, Hindistan gibi Doğu Asya ülkeleri ve bu ülkelere tedarik sağlayan Latin Amerika ülkeleri en başarılı ülkeler olarak göze çarpmaktadır. Bu dönemin en başarısız performansı ise halen borç kriziyle uğraşan Avrupa ülkeleri ile Rusya ve Kanada'dan gelmiştir. Avrupa ülkeleri arasında yüksek büyüme performansı gösteren iki ülke dikkati çekmektedir. Polonya'nın kriz döneminde süreklilik arz eden büyüme performansının ardından en başarılı ülke Türkiye'dir. Türkiye, Şekil 1'de sol alt köşede yer alan düşük büyüme, düşük ihracat artışı gerçekleştiren ülkelere toplam ihracatının yüzde 45'ini yapmakta, bu ülkelerin krizden kötü etkilenmesi ve halen krizin içinde olmaları da Türkiye'nin ihracatını doğrudan etkilemektedir. Buna rağmen Türkiye'nin kriz öncesindeki üretim düzeyinin yüzde 7,1 üzerine çıkmış olması oldukça önemlidir.

Türkiye, üretim toparlanması açısından 40 ülke arasında 9. ülke konumundadır, ihracattaki toparlanma açısından ise 40 ülke arasında 33. sırada yer almamız oldukça düşündürücüdür. Bu da cari açık ve diğer makroekonomik dengeler üzerinde ciddi bir baskı yaratmaktadır. Önümüzdeki dönemde Avrupa'da toparlanma gözlenmesi durumunda ihracatın da büyümeye olumlu etki yapması sağlanabilecektir. Ancak, hem Avrupa'da devam eden borç krizi, hem de diğer önemli ihracat pazarımız olan Orta Doğu ülkelerinde yaşanan siyasi belirsizlikler Türkiye açısından risk oluşturmaktadır.

Tablo 3. Üretimde ve İhracatta Toparlanma Sıralamaları

Üretimde Toparlanma		İhracatta Toparlanma	
2010 sonu itibariyle sıralama	Kriz Öncesine Göre Üretimdeki Değişim	2010 sonu itibariyle sıralama	Kriz Öncesine Göre İhracattaki Değişim
1	Çin	25.1%	
2	Hindistan	20.0%	
3	Singapur	15.3%	
4	Endonezya	14.2%	
5	Arjantin	13.8%	
6	Peru	13.6%	
7	İsrail	8.3%	
8	Polonya	7.8%	
9	Türkiye	7.1%	
10	Brezilya	7.0%	
11	Tayvan	6.8%	
12	Malezya	6.5%	
13	Güney Kore	6.2%	
14	Hong Kong	6.0%	
15	Şili	5.2%	
16	Avustralya	4.9%	
17	Tayland	3.3%	
18	Güney Afrika	2.4%	
19	Avusturya	2.3%	
20	Kanada	1.4%	
21	İsveç	1.3%	
22	İsviçre	1.2%	
23	Meksika	0.9%	
24	ABD	0.2%	
25	Norveç	-0.2%	
26	Belçika	-0.7%	
27	Almanya	-0.8%	
28	Fransa	-0.9%	
29	Çek Cumhuriyeti	-1.8%	
30	Hollanda	-1.9%	
31	Rusya	-2.5%	
32	Japonya	-3.3%	
33	Danimarka	-4.2%	
34	İspanya	-4.3%	
35	İngiltere	-4.3%	
36	Finlandiya	-4.5%	
37	İtalya	-4.6%	
38	Venezuela	-4.9%	
39	Macaristan	-6.0%	
40	Yunanistan	-8.9%	
1	Avustralya	23.8%	
2	Endonezya	18.5%	
3	Çin	13.1%	
4	Kore	12.8%	
5	Peru	12.3%	
6	Şili	11.6%	
7	Hong Kong	10.7%	
8	Hindistan	10.3%	
9	Brezilya	8.1%	
10	Tayland	6.4%	
11	G. Afrika	4.8%	
12	Arjantin	3.9%	
13	Meksika	3.2%	
14	Singapur	2.8%	
15	ABD	2.5%	
16	Tayvan	1.3%	
17	Japonya	-0.4%	
18	İsviçre	-3.9%	
19	Malezya	-5.5%	
20	İsrail	-8.3%	
21	Çek C.	-9.5%	
22	İngiltere	-11.1%	
23	İsveç	-13.5%	
24	Macaristan	-13.6%	
25	Hollanda	-13.8%	
26	Almanya	-14.5%	
27	Yunanistan	-15.2%	
28	Rusya	-15.4%	
29	Polonya	-16.2%	
30	Belçika	-16.4%	
31	Kanada	-16.6%	
32	İspanya	-17.1%	
33	Türkiye	-17.2%	
34	İtalya	-17.7%	
35	Fransa	-18.8%	
36	Avusturya	-22.2%	
37	Danimarka	-24.8%	
38	Finlandiya	-27.8%	
39	Norveç	-28.9%	
40	Venezuela	-37.0%	

Kaynak: TÜİK, DTÖ, EIU ve TEPAV Hesaplamaları